

Iryna Topalova

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Business and Management
Private Joint-Stock Company "Higher education institution
"Interregional Academy of Personnel Management"*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-565-5-25>

THEORETICAL BASIS OF TAX PLANNING OF BUSINESS ENTITIES

Summary

The tax system of Ukraine contains legislative unregulation of issues of intra-industry differentiation of the tax burden on specific groups of business entities. The main method of managing tax flows of business entities is tax planning, which consists in directing the activities of each specific business entity to comply with taxation norms in order to accumulate budget cash revenues as a result of the efficiency and effectiveness of their activities from the point of view of tax consequences. The purpose of this study is the theoretical basis of tax planning issues for business entities. This goal allowed us to formulate the following tasks: to investigate the management of tax flows based on tax planning; to carry out a content analysis of the definition of "tax planning" using different approaches; to analyze the prerequisites for the emergence of alternative ways of tax planning; to compare the definitions of "tax payment planning" and "tax planning"; to consider the types of tax planning for business entities; to provide characteristics of the principles of tax planning for business entities; to provide characteristics of the optimization of tax groups in the tax system of Ukraine. Tax planning is an alternative choice that provides the possibility of tax optimization, and tax payment planning is a type of financial planning tactic for paying taxes. The implementation of tax planning and tax optimization measures at the level of business entities depends on the extent of the impact of taxes on their activities.

Вступ

Податкова система, яка існує в Україні, позиціонується як справедлива відповідно оподаткування суб'єктів господарювання. У сучасному вимірі вона характеризується доволі високим податковим навантаженням. Так, в розрізі галузевого управління демонструє відсутність класифікації та диференціації суб'єктів господарювання за стадіями розвитку, податкоспроможністю тощо. Середні податкові вимоги до суб'єктів господарювання в Україні відповідають близько 49,0 % створеної доданої вартості [4]. Слід зазначити, що тільки деякі суб'єкти господарювання в

окремих галузях, наприклад, нафтопереробки та газорозподілу зможуть адекватно реагувати на високі податкові навантаження. Отже, це суб'єкти господарювання із серійним виробництвом, які характеризуються співвідношенням прибутку до відповідного фонду оплати праці не менше як 120-140% [8].

Метою даного дослідження є теоретичне підґрунття питань податкового планування суб'єктів господарювання. Дана мета дозволила сформулювати такі завдання: дослідити управління податковими потоками на основі податкового планування; здійснити контент-аналіз дефініції «податкове планування» за різними підходами; проаналізувати передумови виникнення альтернативних шляхів податкового планування; порівняти визначення «планування податкових платежів» і «податкове планування»; розглянути види податкового планування суб'єктів господарювання; навести характеристики принципів податкового планування суб'єктів господарювання; надати характеристики оптимізації груп податків податкової системи України.

Однак, як свідчить практика податкового регулювання в Україні, такі суб'єкти господарювання уникають сплати податків через різноманітні пільги та системи оптимізації. З іншого боку, податкова система України містить законодавчу неврегульованість питань внутрішньогалузевої диференціації податкового навантаження на конкретні групи суб'єктів господарювання.

Розділ 1. Сутнісне наповнення податкового планування суб'єктів господарювання

Сучасна податкова система характеризується доволі високим податковим навантаженням. Як свідчить практика податкового регулювання в Україні, багато суб'єктів господарювання уникають сплати податків через різноманітні пільги та системи оптимізації. Податкова система України містить законодавчу неврегульованість питань внутрішньогалузевої диференціації податкового навантаження на конкретні групи суб'єктів господарювання.

Питаннями податкового планування займалися такі видатні вчені: Адамик О., Бечко П., Бланк І., Блонська В., Василик О., Глушенко Я., Городецька Т., Греца Я., Іванов Ю., Карпова В., Кізім А., Кристоватий А., Музика О., Огренич Ю., Рева Т. та інші.

Метою даного дослідження є теоретичне підґрунття питань податкового планування суб'єктів господарювання.

Дана мета дозволила сформулювати такі завдання:

— дослідити управління податковими потоками на основі податкового планування;

- здійснити контент-аналіз дефініції «податкове планування» за різними підходами;
- проаналізувати передумови виникнення альтернативних шляхів податкового планування;
- порівняти визначення «планування податкових платежів» і «податкове планування»;
- розглянути види податкового планування суб'єктів господарювання;
- навести характеристики принципів податкового планування суб'єктів господарювання;
- надати характеристики оптимізації груп податків податкової системи України.

Як відомо, в сучасних умовах, ціни на продукцію в більшості випадків визначаються ринком, який регулює можливості суб'єктів господарювання щодо підвищення прибутковості. Однак, зменшення сукупних витрат та можливість підвищення доходності слід досягати шляхом зниження податкового навантаження. В військових умовах, суб'єкти господарювання формують базу для оподаткування, яка є важливим чинником впливу на їх економічну діяльність. Важливим є, забезпечення стабільного функціонування суб'єктів господарювання України, розвиток галузей економіки при нестабільному соціально-економічному та військовому стані можливо лише за наявності якісного управління фінансовими ресурсами та створення спеціалізованої концепції управління податками.

Зазначимо, що за аналізом літератури ефективно сформована податкова політика суб'єктів господарювання безпосередньо впливає на вдосконалення методів їх ефективного функціонування, підвищення капіталізації та рентабельності виробництва як основи сталого стану та стабільної роботи, чіткого виконання ними зобов'язань перед державним бюджетом, кредиторами, контрагентами [3].

Якісна податкова політика галузевих суб'єктів господарювання, перш за все, повинна враховувати особливості галузі та її соціально-економічного розвитку. Важливим, при цьому, є розуміння впливу кожного конкретного податку на зміну фінансового стану суб'єктів господарювання. Доцільно зауважити, що помилковий або недостатній облік певного податкового чинника може призвести не лише до негативних фінансових наслідків, але й викликати банкрутство суб'єктів господарювання. З іншого боку, застосування у галузевих суб'єктах господарювання податкового планування може забезпечити не тільки збереження їх капіталу, але й можливість розширеного фінансування діяльності, вкладення інвестицій як у розвиток бізнесу, так і галузей у цілому.

За аналізом літератури існують різні способи управління податковими потоками у суб'єктів господарювання, найважливішим є податкове планування, яке полягає в спрямуванні діяльності кожного конкретного суб'єкта господарювання на дотримання норм оподаткування задля акумуляції бюджетних грошових надходжень в результаті ефективності та результативності їх діяльності з позиції податкових наслідків [6].

У літературі містяться різноманітні підходи до визначення дефініції «податкове планування», здійснимо його контент-аналіз за різними підходами (табл. 1).

Згідно таблиці 1, погляди вчених мають щодо розуміння дефініції «податкове планування» дещо різняться.

На думку автора, не заперечує необхідності врахування інтересів кожної зі сторін – держави в особі податкових органів, органів галузевого управління та підприємців, які забезпечують робочі місця. Тому податкове управління у фінансовій діяльності суб'єктів господарювання повинно враховувати ці чинники шляхом фінансового аналізу, податкового планування та прогнозу наслідків.

За аналізом літератури характерною рисою податкового планування є альтернатива вибору, яка забезпечує можливість податкової оптимізації [5]. Оптимізація оподаткування (податкова оптимізація) – це варіант здійснення професійної діяльності суб'єкта господарювання, за якого покращується кінцевий результат (дохід, результативність, економічний ефект) на основі зваженої податкової політики та податкових важелів у правових межах [8].

У податковому розумінні, це означає, що різні варіанти організації основної діяльності суб'єкта господарювання формують різні податкові наслідки, забезпечуючи різний фінансовий результат у плановому періоді.

У цьому сенсі доцільно зазначити, що для багатьох податкових законів характерним залишається нечітке визначення ключових термінів. Прикладом протиріччя між законодавчими та нормативними актами може, зокрема, бути різноманітне трактування податкового обліку витрат, які підлягають амортизації. Передумови виникнення альтернативних шляхів податкового планування можна подати у вигляді, поданому на рис. 1.

Таким чином, податкове планування забезпечується альтернативним господарським та податковим законодавством, за яких цілі можуть бути досягнуті різними шляхами, при цьому різні будуть податкові та фінансові наслідки. Крім того, додатковим чинником, котрий визначає альтернативність українського законодавства, є його внутрішня суперечність та відсутність системності, яку уряд подолав шляхом введення в практику Податкового кодексу [9].

Таблиця 1

**Контент-аналіз дефініції «податкове планування»
за різними підходами**

Автор	Підхід	Сутність
Бланк І. [1]	Результативний	Здійснення різних видів фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання на основі розміщення активів для мінімізації податкового навантаження
Городецька Т. [2]		Система поглядів суб'єктів господарювання як платників податків на максимізацію вигоди (оптимізацію податкових платежів, зміна терміну сплати платежів) в рамках законодавства та збільшення їх доходів
Адамик О. [3]		Діяльність суб'єктів господарювання, яка направлена на зменшення податкових платежів, збільшення обсягу коштів та збільшення прибутку
Греца Я. [4]	Пропорційний	Податкова оптимізація, досягнення відповідних пропорцій в здійсненні фінансових операцій
Огренич Ю., Меняйло В., Забеліна Д. [5]	Оптимізаційний	Розробка правових варіантів зменшення податкового навантаження, запровадження стратегічного планування економічної діяльності суб'єктів господарювання
Брейлі Р., Майєрс С. [6]		Процес цілеспрямованої діяльності суб'єктів господарювання на основі планових дій, які формують собою систему задля пошуку кращого варіанту здійснення фінансово-господарської діяльності, що полягає у оптимізації їх податкової діяльності
Мікрюков А. [7]		Оптимальне поєднання економічної інтерпретації юридичних відносин та багатоваріантності дій
Музика-Стефанчук О. [8]	Комплексний	Досконале володіння положеннями чинного законодавства щодо впливу на роботу суб'єкта господарювання в рамках чинного законодавства щодо повної сплати суми податків

Джерело: систематизовано автором на основі [1-8]

Рис. 1. Передумови виникнення альтернативних шляхів податкового планування

Джерело: побудовано автором на основі [10]

За аналізом літератури у сфері обліку, планування, фінансів і податків існують такі сутнісні підходи до розуміння податкового планування [10]:

- прогнозування та планування податкових надходжень;
- здійснення процесу податкового планування.

У той же час цим поняттям, притаманні принципові відмінності, порівняльна характеристика яких показана в табл. 2.

Аналіз табл. 2, на думку автора, дає підстави порівняння визначення податкового планування та планування податкових платежів, під яким розуміємо вид тактики фінансового планування сплати податків.

Податкове планування суб'єктів господарювання доцільно розглядати як вид стратегічного планування.

Таблиця 2

**Порівняння визначень «планування податкових платежів»
і «податкове планування»**

Складові	Сутнісна характеристика визначень	
	Планування податкових платежів	Податкове планування
Процес планування	Розробка податкової політики з визначення планових сум для майбутніх податкових платежів та створення графіку виплат за «податковим платіжним календарем»	Вибір оптимального поєднання правових форм діяльності для зменшення податкового тиску в межах чинного податкового законодавства
Мета	Обчислення суми податкових платежів за конкретний період часу	Оптимізація суми податкових платежів у конкретному періоді часу
Альтернативи	Планування на основі одноваріантності	Планування на основі багатоваріантності
Податкові інструменти	Пільги, канікули, відтермінування можливі для конкретного виду господарської діяльності	Створення умов для мінімізації податкових платежів
Ефект (результат)	Загальна сума податків, які підлягають обов'язковій сплаті до бюджету	Обґрунтоване зменшення податкового навантаження на суб'єкта господарювання

Джерело: систематизовано автором за даними [6]

Отже, планування податкових платежів суб'єктів господарювання – це процес операційного встановлення розміру податкових зобов'язань і графіка їх погашення (податкового календаря) при обраному (не завжди економічно доцільному) варіанті здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Тобто планування податкових платежів (стовбець 2) побудовано на основі пасивного підходу в функціонуванні податкової політики суб'єктів господарювання, який полягає в очікуванні податкових наслідків роботи. У той же час, такий підхід у міру накопичення досвіду та зростання кваліфікації фінансових менеджерів з організації оподаткування, як

правило, починає не влаштовувати керівників та власників підприємств. Це призводить до усвідомлення необхідності впровадження податкового планування.

Податкове планування відрізняється активним використанням сукупності засобів податкової політики суб'єктів господарювання, що формує більш оптимальний варіант економічної діяльності, з позиції впливу податкових наслідків і отримання фінансового результату [2].

Аналіз, проведений у табл. 2, дозволяє стверджувати, що податкове планування повинно припускати активне використання оптимізації в здійсненні вектору податкової політики суб'єктів господарювання.

Розділ 2. Податкове планування як цілеспрямований вид діяльності суб'єктів господарювання

Податкове планування доцільно розглядати як цілеспрямований вид діяльності суб'єктів господарювання, орієнтований на максимізацію вигід від податкового законодавства України з метою досягнення найвищого фінансового результату господарської діяльності шляхом законної оптимізації з точки зору податкових наслідків.

За аналізом літератури вихідним пунктом, щодо вирішення питань запровадження податкового планування є демонстрація результатів оцінки ефективності податкової політики, податкової системи, визначення характеру впливу податків на діяльність суб'єктів господарювання [4].

Запровадження податкового планування у суб'єктів господарювання залежить від величини податкового тиску [9], як показано в табл. 3.

Доцільно зазначити, що податкове планування [2] за умови його правильної організації дає суб'єктам господарювання такі переваги:

- забезпечити дотримання чинного податкового законодавства (правильність розрахунку податків, зборів);
- можливість зменшення податкових зобов'язань та збільшення доходності від діяльності;
- встановити тісні взаємозв'язки із постачальниками, замовниками та іншими контрагентами;
- ефективно контролювати грошові потоки та керувати ними;
- запобігати штрафів.

Отже, впровадження заходів щодо податкового планування та оптимізації податків на рівні суб'єктів господарювання повинно мотивуватися розміром впливу податків на їхню діяльність. Так-як податкове планування є елементом внутрішнього планування суб'єктів господарювання, на нашу думку, доцільно класифікувати його принципи, зокрема виділивши загальні та спеціальні, як показано в табл. 4.

При цьому в табл. 4, автором, до загальних віднесено принципи, які характерні для системи внутрішнього планування як самих суб'єктів господарювання, так і податкового планування його складових частин. До спеціальних віднесено принципи, які притаманні тільки податковому плануванню.

Таблиця 3

Оцінка доцільності запровадження податкового планування у суб'єктів господарювання від величини податкового тиску

Податковий тиск	Оцінка доцільності та характеристика заходів
Менше 20%	Доцільним є чітке ведення бухгалтерського обліку
Від 25% до 50%	Доцільною є організація податкового планування у формі частини загальної системи фінансового управління та контролю. Необхідна розробка схем реалізації типових та довгострокових контрактів, використання консультацій
Більше 50%	Доцільною є організація податкового планування у формі елементу структури управління діяльністю підприємства. Необхідними є підготовка персоналу, організація тісної взаємодії зі службами. Доцільними є податковий аналіз та експертиза інновацій, організаційних, юридичних та фінансових заходів

Джерело: систематизовано автором за даними [9]

Зауважимо, що відносно аналізу організаційної структури суб'єктів господарювання прийнято розрізняти індивідуальне та корпоративне податкове планування [7].

Особливістю корпоративного податкового планування є можливість запровадження гнучкої/адаптованої структури управління для переформування доходу між підрозділами, відділами всередині корпорації. Індивідуальне податкове планування, на відміну від корпоративного, реалізується різними суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність без утворення юридичної особи.

Цей підхід, визначає податкове планування, як планування фінансової діяльності юридичних та фізичних осіб з метою оптимізації податкових платежів на основі використання методів щодо збільшення оборотних коштів суб'єктів господарювання, які залишаються після сплати податків.

Під оптимізацією податкових платежів, у даному дослідженні, будемо розуміти підвищення фінансових результатів в результаті оптимізації податкових виплат (недопущення зростання податкових витрат відповідно динаміки зростання виручки від реалізації продукції).

Характеристика принципів податкового планування

Загальні принципи		Спеціальні принципи	
Системність	Податкове планування формується системно. Податкові плани скоординовані з бюджетами (виробництва, продажу, збуту). Розроблені податкові плани підрозділів підприємства будуть взаємопов'язаними і скоординованими із основним податковим планом суб'єкта господарювання	Законність	Податкове планування формується у відповідності до законодавства
		Комплексність	Податкові платежі здійснюються у комплексі, з урахуванням їх взаємного впливу
		Перспективність	Податковий план будується виходячи з можливих змін в законодавстві
Принцип участі	Податкові плани формують управлінці на основі заходів та статей податкового планування	Альтернативність	Схеми оптимізації податкових платежів у суб'єктів господарювання здійснюються за практикою кращої альтернативи (за різними господарськими операціями)
Безперервність	Неперервне здійснення податкового планування (існуючі податкові плани аналізувати під впливом зовнішніх факторів та коригувати до змін законодавства)	Натуральність	Оптимізація податкового навантаження не повинна викликати «питань» у контролюючих органів
Гнучкість	Податкові плани складають з умовою їх майбутнього коригування у зв'язку з непередбаченими змінами обставин	Оптимальні співвідношення ризику та вигід	Оптимізація в податковому плануванні повинна мати економічний ефект, який значно перевищує втрати від впровадження за умов можливих ризиків
Точність	Податкові плани повинні бути достатньо конкретизованими та деталізованими		

Джерело: систематизовано автором за даними [1; 5; 9]

Податкове планування суб'єктів господарювання виходячи з чинного та перспективного законодавства є метою запобігання витрат у випадку прийняття деяких актів в майбутньому. При цьому цілями податкового планування є [11]:

- посилення контролю за фінансовими надходженнями;
- пришвидшення оборотності обігових коштів;
- зменшення або уникнення штрафів;
- управління сумами податкових платежів на правовій основі;
- встановлення вигідних взаємовідносин з суб'єктами ринку (замовниками, постачальниками, контрагентами);
- створення можливостей для збільшення прибутку.

Податкове планування суб'єктів господарювання може здійснюватися в трьох основних формах [12]:

- моніторинг податкових зобов'язань у сфері бухгалтерського або податкового обліку;
- податкове планування та фінансовий контроль за податковими зобов'язаннями;
- податкова експертиза нових напрямів діяльності, контролю поточних податкових платежів, правового обґрунтування податкової звітності для податкових органів.

Розділ 3. Види податкового планування суб'єктів господарювання

Фінансове планування суб'єктів господарювання включає у себе податкове планування, як важливу складову частину. На практиці, виділяють такі види податкового планування: поточне, стратегічне, класичне, оптимізація, мінімізація, характеристика (табл. 5) [4].

Критерієм податкового планування може бути обрано мінімальний рівень податкового навантаження за умови мінімально допустимого обсягу продажів, який може забезпечити збереження конкурентних позицій підприємств на ринку. Іншим критерієм податкового планування може бути забезпечення рівномірного формування податкових зобов'язань відповідно до фінансових ресурсів, виходячи з реальних фінансових потоків, що були заплановані до відповідного рівня доходу.

Зазначимо, що класичний вид податкового планування націлений на зменшення податкових зобов'язань на основі планування податкових платежів, а також із урахуванням інвестицій з відстрочкою сплати податків, купівлю окремих видів цінних паперів, використання різноманітних податкових пільг у поточному податковому періоді [10].

Цей вид планування здійснюється на основі аналізу, оцінки та прийняття рішень. Його метою є виконання податкових зобов'язань, своєчасна та повна сплата податків. Реалізація цілей класичного виду

податкового планування суб'єктів господарювання є частина фінансово-економічної діяльності, етапи якої наведено на рис. 2.

Таблиця 5

**Характеристика основних видів податкового планування
суб'єктів господарювання**

Види	Характеристика
Стратегічне	Опис організаційно-правової форми та видів діяльності суб'єкту господарювання, визначення засновників бізнесу, визначення організаційної структури управління, формування цілей і задач
Поточне	Свобода вибору політики суб'єкту господарювання, планування та прогнозування податкових платежів, оптимізація податкових платежів (мінімізація)
Класичне	Установлює планування правильної та своєчасної сплати податків, організація правильного податкового обліку, внутрішнього контролю та звітності, планування економічної діяльності в межах, визначених законом, та своєчасної сплати податків
Оптимізаційне	Припускає пом'якшення податкових зобов'язань на основі правомірних дій суб'єкту господарювання як платника податків за рахунок податкових пільг та інших прийомів
Мінімізаційне	Запровадження схем і методів зменшення податкового навантаження шляхом визначеного рівня фінансового результату у податковий період

Джерело: систематизовано автором за даними [2; 7; 12]

Класичний вид податкового планування дозволяє формувати: фінансові засоби для реалізації завдання – сплати податків згідно податкового календаря (встановлених законодавством термінів), а також податкову політику суб'єкта господарювання (визначення сум платежів на конкретний період: ПДВ, акцизний збір, загальної суми податкових платежів, податків на прибуток).

Податкове планування оптимізації передбачає здійснення відповідної економічної діяльності в рамках реалізації таких угод, за якими є можливість використання альтернативних форм розрахунків (векселя, уступка вимог, опціони тощо), реорганізація підприємства, зміна оформлення товарно-грошових потоків та інші [13].

Податкова оптимізація не реалізується окремо від загального аналізу, прогнозування та планування, збору і переробки даних.

Податкова оптимізація планування засновано на визначенні критеріїв побудови бізнесу (одержання прибутку, ліквідність, підвищення

капіталізації активів, оптимізація податків). Мета податкової оптимізації планування полягає в організації законної діяльності, яка дозволяє одержати найбільше відношення прибутку до податкових витрат суб'єкта господарювання [6].

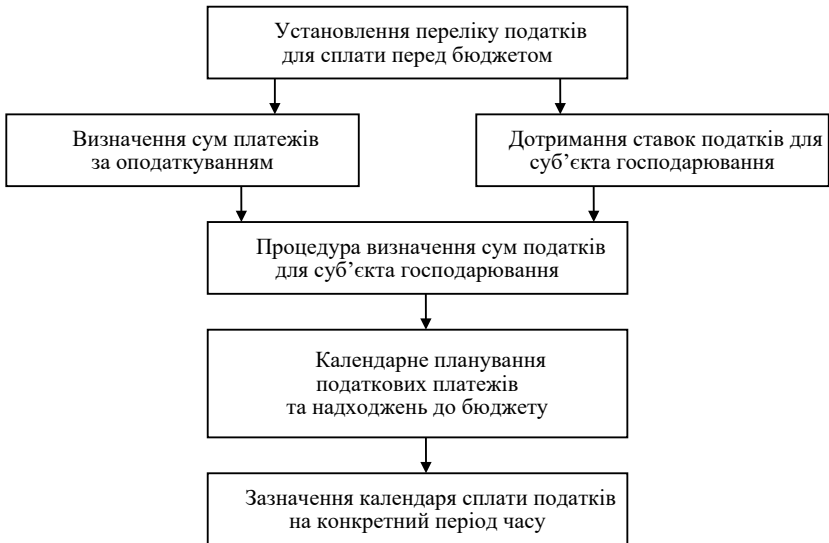

Рис. 2. Визначення етапів класичного виду податкового планування для суб'єктів господарювання

Джерело: розробка автора

Під податковою оптимізацією в плануванні розуміємо вибір між різноманітними варіантами здійснення економічної діяльності суб'єкта господарювання із розміщення його активів з метою досягнення мінімального рівня податкового навантаження. Основа податкової оптимізації планування полягає в максимальному використанні пільг, які передбачені законодавством.

Податкове планування вимагає індивідуального підходу до кожного конкретного підприємства та видів його діяльності.

Зауважимо, що суб'єкту господарювання при плануванні своєї діяльності у сфері оподаткування слід розрахувати суми, які потрібно покрити у якості передбачених податків задля можливої їх мінімізації і, відповідно, максимізації доходів адекватними методами. Прийнято виділяти групи податків, характеристика шляхів оптимізації яких подана в табл. 6 [4].

**Характеристика оптимізації груп податків
податкової системи України**

Групи податків	Характеристика оптимізації групи податків
Група податків, які входять у валові витрати	Податки, які зменшують витрати і збільшують прибуток, можуть включати такі оподатковані платежі, як оподаткування прибуткового податку та внесків до бюджетних фондів
Група податків, які формують ціну товару	Важливо не лише зменшувати нарахування, але й створювати нові можливості та нарощувати елементи для досягнення збалансованого розвитку
Податки з прибутку	Бажано зменшувати суму податку на прибуток шляхом оптимізації бази оподаткування

Джерело: систематизовано автором за даними [4]

Складання планів, які засновані на схемах розрахунку податків, зборів та платежів є пріоритетним напрямом оптимізації податкового планування, що може ґрунтуватись на поточних фінансових планах (плани доходів і витрат, балансові плани, використання фінансових ресурсів). Суб'єкти господарювання здійснюють розрахунки сум зазначених податкових платежів за видами і термінами сплати.

Визначити податки, які однозначно забезпечать заниження бази оподаткування дедалі стає складним, тому суб'єкти господарювання запроваджують податкове планування з урахуванням усіх випадків господарської діяльності. Дотримання таких дій дозволить досягти бажаної мети: постановка завдання – аналіз ситуації – запровадження відповідних заходів – реалізація цих заходів – заходи з мінімізації ризиків.

Вибір конкретних інструментів податкового планування залежить від його виду, що відображено у табл. 7 [14].

Податкове планування це частина фінансового менеджменту та вимагає увагу зосередження на таких функціях:

- інформаційно-аналітична (дослідження фінансових ресурсів та акумуляція фінансових можливостей);
- накопичувана (систематизація та нарощування грошових ресурсів);
- розподільча (розподіл доходів та нагромаджень);
- контрольна (контроль за господарською та фінансовою діяльностями).

Класифікація видів податкового планування

Група	Види планування
Рівень застосування	Внутрішньодержавне
	Міждержавне
Суб'єкт підприємництва	Податкове планування фізичних осіб
	Податкове планування юридичних особами
Організаційна структура	Індивідуальне
	Корпоративне
Обсяг охоплення діяльності підприємства	Господарсько-економічна діяльність суб'єкта
	Конкретний вид діяльності суб'єкта господарювання
	Проект або угода
Етап розвитку суб'єкта господарювання	Етап створення
	Процес функціонування
	Операції з розподілу активів
Сутність управлінських рішень	Фінансовий контроль
	Податкове планування на операційний період
	Податкове планування на стратегічну перспективу
Важелі планування	Податкові пільги
	Податкові лазівки
Реалізація важелів	Активна
	Пасивна

Джерело: систематизовано автором за даними [14]

Планування визначається як діяльність із прийняття рішень, які орієнтовані на стратегічну перспективу, тоді як, фінансове планування – це діяльність із формування збалансованості фінансових ресурсів, де збалансуванням виступає співвідношення між фінансовими ресурсами, джерелами їх надходження й обсягами використання.

Висновки

В сучасних умовах ведення господарства лише підприємства із серійним виробництвом в окремих галузях України здатні витримати високі податкові навантаження, зокрема, у яких співвідношення прибутку до фонду оплати праці складає не менше 120-140%.

Питання запровадження податкового планування є демонстрацією результатів оцінки ефективності податкової політики, податкової системи, визначення характеру впливу податків на діяльність суб'єктів господарювання в Україні. Застосування суб'єктами господарювання

податкового планування може забезпечити не тільки збереження їх капіталу, але й можливість розширеного фінансування діяльності, вкладення інвестицій як у розвиток конкретних видів економічної діяльності.

Впровадження заходів щодо податкового планування та оптимізації податків на рівні суб'єктів господарювання повинно мотивуватися розміром впливу податків на їхню діяльність. Оптимізацією податкових платежів є підвищення фінансових результатів в результаті оптимізації податкових виплат (недопущення зростання податкових витрат відповідно динаміки зростання виручки від реалізації продукції). Планування податкових платежів визначає пасивний підхід до податкової політики, який полягає в очікуванні податкових наслідків діяльності, у той же час, як податкове планування засноване на активному використанні податкової політики, що дозволяє обрати найбільш доцільний у конкретних умовах варіант господарської діяльності, з точки зору податкових наслідків і кінцевого фінансового результату.

Критеріями податкового планування виступають: мінімальний рівень податкового навантаження за умови мінімально допустимого обсягу продажів, який може забезпечити збереження конкурентних позицій підприємств на ринку; рівномірне формування податкових зобов'язань відповідно до фінансових ресурсів, виходячи з реальних фінансових потоків, що були заплановані до відповідного рівня доходу. Податкова оптимізація в плануванні дозволяє сформулювати можливість вибору між різноманітними варіантами здійснення економічної діяльності суб'єкта господарювання із розміщенням його активів з метою досягнення мінімального рівня податкового навантаження.

Податкове планування з погляду функцій фінансового менеджменту полягає в упорядкуванні економічної діяльності суб'єктів господарювання на основі чинного податкового законодавства та стратегій розвитку сектору підприємництва з метою оптимізації розміру податкових зобов'язань відповідно до орієнтації кожного суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Бланк І.О., Ситник Г.В., Гуляєва Н.М. та ін. Фінансове забезпечення розвитку підприємства: монографія. За заг. ред. І.О. Бланка. Київ : КНТЕУ, 2011. 344 с.
2. Городецька Т.Е. Податкове планування як форма податкової політики транспортних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 1. С. 99-106.
3. Адамик О.В. Податкове планування: навчальний посібник. Тернопіль : ТАНГ, 2005. 99 с.

4. Греца Я.В. Правові аспекти співвідношення понять «податкове планування», «податкова оптимізація» та «мінімізація податків». *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2012. Вип. № 18. С. 152-153.

5. Огренич Ю., Меньяйло В., Забеліна Д. податкове планування та прогнозування на підприємствах: теоретико-методичні засади, особливості та напрями вдосконалення. *Сталий розвиток економіки*. 2024. Вип. 4(51). С. 27-36.

6. Richard A. Brealey, Stewart C. Myers. Principles of corporate finance. Published by McGraw-Hill Education, 2020. 993 p.

7. Мікрюков А. Деякі аспекти податкового планування платника ПДВ. *Право та інноваційне суспільство*. 2025. Вип. 2 (23). С. 106-115.

8. Музика-Стефанчук О.А., Якимчук Н.Я., Ханова Р.Ф., Дашутін І.В., Савенкова В.Г., Барікова А.А., Сабадаш Н.О. Податкове планування та оптимізація оподаткування (податковий консалтинг): підручник. За редакцією проф. О.А. Музики-Стефанчук. Київ : АртЕк, 2024. 304 с.

9. Пухальський В. Теоретичні аспекти податкового контролю. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (101). С. 32-36.

10. Лисенко А.М. Сутність податкового планування та фактори, що здійснюють вплив на якість податкових планів. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 9 (42). С. 204-212.

11. Ключ Ю.І., Моххамед С.Х. Впровадження податкового планування на промисловому підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2021. № 27.

12. Лазебник Л.Л. Система податкового планування як інструмент оптимізації підприємницької діяльності. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоekonomічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування», 11-12 травня 2017 р. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя. С. 171-174.

13. Бишовець Ю.П. Оптимізація оподаткування» та його відмінність від «Податкового планування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 435-443.

14. Загородній А.Г., Єлісєєв А.В. Податки та податкове планування підприємницької діяльності: Монографія. Львів : Цент Бізнес-Сервісу, 2003. 152 с.

References:

1. Blank I.O., Sytnyk H.V., Hulyayeva N.M. та in. (2011) Finansove zabezpechennya rozvytku pidpryyemstva: monohrafiya [Financial support for enterprise development: monograph]. In I.O. Blank. Kyiv: KNTEU, 344 p.

2. Horodetska T.E. (2022) Podatkove planuvannya yak forma podatkovoyi polityky transportnykh pidpryyemstv [Tax planning as a form of tax policy of transport enterprises]. *Ukrayinskyy zhurnal prykladnoyi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 7, no. 1, pp. 99–106.

3. Adamyk O.V. (2005) Podatkove planuvannya: navchalnyy posibnyk [Tax planning: a textbook]. Ternopil: TANH. 99 p.

4. Hretsa Ya.V. (2012) Pravovi aspekty spivvidnoshennya ponyat «podatkove planuvannya», «podatkova optymizatsiya» ta «minimizatsiya podatkiv» [Legal aspects of the correlation of the concepts of “tax planning”, “tax optimization” and “tax minimization”]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, no. 18, pp. 152-153.

5. Ohrenych YU., Menyaylo V., Zabyelina D. (2024) Podatkove planuvannya ta prohnovuvannya na pidpryemstvakh: teoretyko-metodychni zasady, osoblyvosti ta napryamy vdoshkonalennya [Tax planning and forecasting at enterprises: theoretical and methodological principles, features and areas of improvement]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 4(51), pp. 27-36.

6. Richard A. Brealey, Stewart C. Myers. (2020) Principles of corporate finance. Published by McGraw-Hill Education, 993 p.

7. Mikryukov A. (2025) Deyaki aspekty podatkovoho planuvannya platnyka PDV [Some aspects of tax planning of VAT payers.]. *Pravo ta innovatsiynе suspil'stvo*, no. 2(23), pp. 106–115.

8. Muzyka-Stefanchuk O.A., Yakymchuk N.YA., Khanova R.F., Dashutin I.V., Savenkova V.H., Barikova A.A., Sabadash N.O. (2024) Podatkove planuvannya ta optymizatsiya opodatkuвання (podatkovyy konsal'tynh): pidruchnyk [Tax planning and optimization of taxation (tax consulting): textbook]. In O.A. Muzyky-Stefanchuk. Kyiv: ArtEk, 304 p.

9. Pukhalsky V. (2022) Teoretychni aspekty podatkovoho kontrolyu [Theoretical aspects of tax control]. *Molodyy vchenyy*, no. 1(101), pp. 32-36.

10. Lysenko A.M. (2023) Sutnist podatkovoho planuvannya ta faktory, shcho zdiysnyuyut' vplyv na yakist' podatkovykh planiv [The essence of tax planning and factors that influence the quality of tax plans]. *Tsentralkoukrayinskyi naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky*, no. 9 (42), pp. 204-212.

11. Klyus YU.I., Mokhkhamed S.KH. (2021) Vprovadzhennya podatkovoho planuvannya na promyslovomu pidpryemstvi [Implementation of tax planning at an industrial enterprise]. *Ekonomika i suspil'stvo*, no. 27.

12. Lazebnyk L.L. (2017) Systema podatkovoho planuvannya yak instrument optymizatsiyi pidpryemnytskoyi diyalnosti [Tax planning system as a tool for optimizing entrepreneurial activity]. *Rozvytok sotsial'no-ekonomichnykh system v heoekonomichnomu prostori: teoriya, metodolohiya, orhanizatsiya obliku ta opodatkuвання: Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (May 11-12, 2017)*. Ternopil: TNTU im. I. Pulyuya, pp. 171-174.

13. Byshovets Yu.P. (2024) Optymizatsiya opodatkuвання» ta yoho vidminnist vid «Podatkovoho planuvannya [Taxation Optimization” and its Difference from “Tax Planning]. *Elektronne naukovе vydannya «Analychno-porivnyal'ne pravoznavstvo»*, no. 5, pp. 435-443.

14. Zahorodniy A.H., Yeliseyev A.V. (2003) Podatky ta podatkove planuvannya pidpryemnytskoyi diyalnosti: Monohrafiya [Taxes and tax planning of entrepreneurial activity: Monograph]. Lviv: Tsent Biznes-Servisu, 152 p.